Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

_____

(вказати назву структурного підрозділу)

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

(вказати П.І.Б керівника)

"27" серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЛОБАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

спеціальність: С3 «Міжнародні відносини»

освітня програма : «Дипломатія та врегулювання конфліктів»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

27 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 26 серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

_____ Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

_____ Сергій ЛИМАН

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 27 серпня 2026 року, №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

_____ Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальна безпека та міжнародні конфлікти» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів» підготовки магістра спеціальності СЗ «Міжнародні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчення студентами концептуальних засад глобальної безпеки, причин виникнення, сутності, структури, етапів розвитку, особливостей, механізмів врегулювання, прогнозування, запобігання і наслідків міжнародних конфліктів постбіполярної системи міжнародних відносин, ролі в цих процесах держав, міжнародних, урядових і неурядових організацій у контексті забезпечення міжнародної та національної безпеки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Глобальна безпека та міжнародні конфлікти» : розуміння ролі, місця і функцій конфліктів у країнах світу в сучасній системі міжнародних відносин; вивчення проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав; визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові й інші ризики у сфері міжнародних відносин.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
88 год.	112 год.
в т.ч. індивідуальні завдання (курсова робота)	
30 год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

-формування наступних загальних компетентностей:

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Передбачені робочою групою:

ЗК10. Здатність шукати компроміси, поважати обґрунтовані погляди інших та досягати взаємоприйнятних рішень

- формування наступних спеціальних компетентностей:

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

Додаткові компетентності, передбачені робочою групою:

СК11. Здатність критично осмислювати та аналізувати глобальні, регіональні та локальні безпекові виклики у військово-політичному, соціально-економічному та гуманітарному вимірах.

СК12. Здатність визначати причини, види, динаміку та наслідки конфліктів, дипломатичні інструменти їх вирішення.

Формування наступних м'яких навичок (soft skills):

- Креативність;
- Командний інтелект;
- Системність та швидкість мислення;
- Медіаграмотність та інформаційна гігієна.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Загальні програмні результати навчання за спеціальністю

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України

РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН3. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

РН4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Результати навчання, передбачені робочою групою:

РН 15. Аналізувати та керувати конфліктами в міжнародному, регіональному, урядовому чи неурядовому контексті. Розвивати передові навички орієнтування в складній динаміці конфлікту та впроваджувати ефективні стратегії розбудови миру.

РН 16. Застосовувати сучасні теорії та практичні процеси вирішення та трансформації конфлікту – включаючи переговори, посередництво та розбудову миру.

РН 17. Професійно відстоювати інтереси України у різних сферах міжнародних відносин та міжнародного співробітництва.

1.8. Пререквізити:

Не потребує

2.Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Концептуальні аспекти безпеки

Предмет, мета і завдання курсу. Характеристика ключових термінів. Сутність феномену «небезпека». Форми прояву небезпеки. Зовнішня небезпеки. Внутрішня небезпека. Сутність феномену «безпека». Поняття безпеки в історичній думці нового та новітнього часу. Основа сучасних уявлень про безпеку. Визначальні фактори, які справляють вплив на безпечний розвиток соціальної системи.

Тема 2. Загальна характеристика системи глобальної безпеки

Сутність і поняття «національна безпека». Сутність і поняття «міжнародна безпека» та «глобальна безпека». Головні виклики сучасній глобальній безпеці. Конфлікт цінностей та загострення у світі боротьби за ресурси. Маргіналізація країн та ерозія державності. Неконтрольоване поширення зброї масового ураження. Міжнародний тероризм та глобалізація криміналу. Неконтрольована міграція. Виклики інформаційній безпеці та інформаційна влада. Глобальна криза демократії та культурної ідентичності.

Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст.

Провідні країни постбіполярної системи міжнародних відносин. Причини корегування або змін їх зовнішньополітичних доктрин. Зовнішньополітичні доктрини США. Політика США щодо незалежної України. Зовнішньополітичний курс КНР. Причини загострення американсько-китайських відносин. Зовнішньополітичний курс Великої Британії. Велика Британія та Співдружність націй. Зовнішньополітичні доктрини ФРН. Зовнішньополітичні пріоритети Франції. Місце ФРН та Франції у Європейському Союзі. Зовнішньополітичний курс сучасної Японії.

Тема 4. Глобальні проблеми сучасного світу

Поняття «глобальні проблеми сучасності». Трактовки В. Вернадського, А. Печчеї, М. Ф. Реймерса, Й. Галтунга, А. Воднара. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу. Класифікація глобальних проблем сучасності: соціально-економічні, політичні, екологічні, енергетичні, демографічні тощо. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання». Глобальні проблеми сучасності як реальна загроза людському буттю. Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу. Глобальне протиріччя у світі між багатою Північчю і бідним Півднем. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості,

ідей релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму.

Тема 5. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі

Історичний аспект ядерного чинника у міжнародних відносинах. Країни «ядерного клубу». Сучасна ядерна зброя провідних країн: кількісні та якісні показники. Можливості застосування ядерної зброї у сучасних війнах. Ядерна зброя як чинник міждержавних відносин у Південній Азії. Проблема ядерної безпеки на Корейському півострові. Ядерна програма Ірану. Проблематика роззброєння у сучасній міжнародній політиці. Концепція миру через роззброєння. Ядерна проблема і американо-українські відносини у 1992-1993 роках. Ядерне роззброєння України. Україна і проблема ядерної безпеки у сучасному світі.

Тема 6. Сепаратизм як чинник дестабілізації міжнародно-політичного становища держави

Теорія та практика сепаратизму. Причини, умови виникнення та види сепаратизму. Сепаратизм як форма соціального та політичного протистояння у сучасному світі. Етнічна, конфесійна, культурна, економічна неоднорідність населення та специфіка розміщення на території держави як основа причин сепаратизму. Регіоналізм, автономізм, сепаратизм: спільне та відмінне. Типологія сепаратистських рухів. Важливість зовнішнього чинника у дестабілізації внутрішньополітичного та міжнародно-політичного становища держави на міжнародній арені. Поширення форм зовнішнього контролю над сепаратистськими рухами, Еволюція сепаратизму у країнах Європи. Проблема регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції. Сучасні прояві сепаратизму в Америці. Специфіка сепаратизму у країнах Азії та Афртки. Проблема сепаратизму як загроза міжнародному миру та стабільності. Шляхи протидії сепаратизму з боку міжнародних організацій.

Тема 7. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах

Причини міграції. Феномен міграції як явище відкритої системи суспільства. Статус біженців: міжнародно-правові гарантії. Внутрішньо переміщені особи: глобалізаційні виклики. Основні принципи формування міграційної політики у сучасному світі. Міграційна політика країн ЄС. Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу. Нелегальна міграція. Міграційна політика незалежної України. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах. Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Причини виникнення та типологія національних меншин.. Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин. Етнополітичні конфлікти у сучасному світі та їх вплив на зовнішню політику провідних країн світу. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин. Вплив питання прав національних меншин на сучасні міжнародні відносини.

Тема 8. Діяльність міжнародної злочинності як виклик національній і глобальній безпеці

Міжнародна організована злочинність до кінця XX ст. Сучасна організована злочинність: визначення та напрямки міжнародної діяльності в епоху глобалізації. Транснаціональні злочинні організації. Обсяги грошових оборотів транснаціональних злочинних організацій та їхні політичні проекти на національному, регіональному, глобальному рівнях. Міжнародна діяльність організованої злочинності країн Європи. Організована злочинність в США. Роль бутлегерства в становленні організованої злочинності США. Представники організованої злочинності США у виконавчих та законодавчих органах країни й міжнародних організаціях. Міжнародна діяльність організованої злочинності Латинської Америки. Міжнародна діяльність організованої злочинності країн Азії. Японська якудза. Китайські тріади. Міжнародна діяльність організованої злочинності країн Африки

Тема 9. Правове забезпечення міжнародної безпеки. Принципи і сфера дії міжнародного гуманітарного права

Поняття та предмет регулювання міжнародного гуманітарного права як галузі міжнародного права. Джерела міжнародного гуманітарного права. Головні принципи міжнародного гуманітарного права. Категорії учасників та неучасників збройних конфліктів. Військові та цивільні об’єкти. Заборонені методи і засоби ведення війни.

Тема 10. Специфіка міжнародних конфліктів 1990-х років

Проблема конфлікту в міжнародних відносинах. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Класифікації конфліктів. Специфіка нових регіональних конфліктів. Трансформація міжнародної системи після завершення «холодної війни». Вплив розпаду СРСР на виникнення нових конфліктів. Розпад Югославії та Балканські війни як приклад регіональних конфліктів. «Заморожені конфлікти» на пострадянському просторі. Етнополітичні та міжнаціональні конфлікти: причини та особливості. Гуманітарні кризи та явища геноциду (Руанда, Боснія). Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів (ООН, НАТО, ОБСЄ). Миротворчі операції: механізми та проблеми ефективності. Посилення ролі США у системі міжнародних відносин 1990-х років. Основні підсумки та уроки міжнародних конфліктів 1990-х років

Тема 11. Міжнародні конфлікти першої чверті XXI ст.

Нові тенденції розвитку міжнародних конфліктів у XXI столітті. Тероризм як глобальний фактор міжнародної нестабільності. Війни на Близькому Сході (Ірак, Сирія, Афганістан): причини та наслідки. Гібридні війни як новий тип конфліктів. Інформаційні війни та кіберзагрози у сучасних конфліктах. Роль недержавних акторів у міжнародних конфліктах. Трансформація ролі міжнародних організацій у XXI ст. Вплив глобалізації

на характер і поширення конфліктів. Війна в Афганістані (2001–2021) Війна в Іраку (2003–2011 рр. з подальшою ескалацією. Війна в Афганістані (2001–2021). Громадянська війна в Сирії 2011-2024 рр. Конфлікт у Лівії. Єменський конфлікт. Нагірно-Карабаський конфлікт і вирішення проблеми територіальної цілісності Азербайджану.

Тема 12. Війна РФ проти України як виклик глобальній безпеці та сучасному світовому порядку

Розпад СРСР та етапи українсько-російських відносин. Правова база двосторонніх відносин. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ. Революція гідності та початок збройних агресивних дій з боку РФ. Анексія Криму. Підтримка з боку РФ сепаратистських угруповань на Сході України. Антитерористична операція. Напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р. та реакція міжнародного співтовариства. Провал планів країни агресора по захопленню території України. Визволення територій на Сході та Півдні України. Бойові дії в 2023–2026 рр. Курська наступальна операція ВСУ. Допомога Україні з боку демократичних держав та міжнародних організацій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с. р.		л	с	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ. Концептуальні аспекти безпеки	9	2	2			5	9	2				7
Тема 2. Загальна характеристика системи глобальної безпеки	9	2	2			5	9	2				7
Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст.	7	2				5	9	2				7
Тема 4. Глобальні проблеми сучасного світу	7	2				5	7					7
Тема 5. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі	7	2				5	7					7
Тема 6. Сепаратизм як чинник дестабілізації	9	2	2			5	7					7

міжнародно-політичного становища держави												
Тема 7. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах	9	2	2			5	7					7
Тема 8. Діяльність міжнародної злочинності як виклик національній і глобальній безпеці	7	2				5	6					6
Тема 9. Правове забезпечення міжнародної безпеки. Принципи і сфера дії міжнародного гуманітарного права	7		2			5	6					6
Тема 10. Специфіка міжнародних конфліктів 1990-х років	7		2			5	7					7
Тема 11. Міжнародні конфлікти першої чверті XXI ст.	6		2			4	9		2			7
Тема 12. Війна РФ проти України як виклик глобальній безпеці та сучасному світовому порядку	6		2			4	7					7
Підготовка курсової роботи	30				30						30	
Усього годин	120	16	16		30	58	120	6	2		30	82

4.Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Вступ. Концептуальні аспекти безпеки	2	-
2-3	Тема 2. Загальна характеристика системи глобальної безпеки	2	-
4-6	Тема 6. Сепаратизм як чинник дестабілізації міжнародно-політичного становища держави	2	-
7	Тема 7. Безпековий вимір в сучасних міграційних	2	-

	процесах		
8-9	Тема 9. Правове забезпечення міжнародної безпеки. Принципи і сфера дії міжнародного гуманітарного права	2	-
10	Тема 10. Специфіка міжнародних конфліктів 1990-х років	2	-
11	Тема 11. Міжнародні конфлікти першої чверті XXI ст.	2	2
12	Тема 12. Війна РФ проти України як виклик глобальній безпеці та сучасному світовому порядку	2	-
	Разом	16	2

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	**Вступ. Концептуальні аспекти безпеки** Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням поняття безпеки в історичній думці нового та новітнього часу	5	7
2	**Загальна характеристика системи глобальної безпеки** Дослідити головні виклики інформаційній безпеці та сутність інформаційної влади на національному та глобальному рівнях	5	7
3	**Концепції зовнішньої політики провідних країн світу в першій чверті XXI ст.** Проаналізувати сутність протиріч зовнішньополітичних доктрин ФРН та Франції стосовно перспектив розширення Євросоюзу	5	7
4	**Глобальні проблеми сучасного світу** Розширити лекційний матеріал інформацією про головні особливості сучасної суспільної свідомості	5	7
5	**Проблема ядерної безпеки у сучасному світі** Зробити порівняльний аналіз якісних та кількісних характеристик ядерної зброї Індії та Пакистану	5	7
6	**Сепаратизм як чинник дестабілізації міжнародно-політичного становища держави** Розширити лекційний матеріал інформацією про спільне та відмінне понять регіоналізм, автономізм, сепаратизм	5	7
7	**Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах** Розширити лекційний матеріал інформацією про заяви політичних лідерів Німеччини та Франції стосовно сучасного стану мультикультуралізму	5	7
8	**Діяльність міжнародної злочинності як виклик національній і глобальній безпеці** Проаналізувати, як саме організована злочинність встановлює контроль над державними інститутами окремих країн та впливає на прийняття зовнішньополітичних рішень	5	6
9	**Правове забезпечення міжнародної безпеки. Принципи і сфера дії міжнародного гуманітарного права** Розширити лекційний матеріал інформацією про сферу дії міжнародного гуманітарного права в сучасних конфліктах в країнах Африки	5	6

10	**Специфіка міжнародних конфліктів 1990-х років** Проаналізувати дискусійні питання сучасної науки щодо специфіки міжнародних конфліктів 1990-х років у Європі	5	7
11	**Міжнародні конфлікти першої чверті XXI ст.** Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням причин зростання активності транснаціональних акторів у сучасних міжнародних конфліктах	4	7
12	**Війна РФ проти України як виклик глобальній безпеці та сучасному світовому порядку** **Проаналізувати, яким чином РФ використовує форми гібридої війни,** поєднуючи пряму збройну агресію з кібератаками, дезінформацією, енергетичним шантажем та економічним тиском	4	7
	Підготовка курсової роботи	30	30
	Разом	88	112

6. Індивідуальні завдання

Написання студентами курсових робіт (разом - 30 год.).

У курсовій роботі студент має показати:

- знання сутності глобальної безпеки і причин виникнення міжнародних конфліктів;
- правильне розуміння закономірностей та процесів розвитку міжнародних відносин XX – першої чверті XXI ст.;
- вміння працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та аналітичним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтовані висновки;
- здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення матеріалу, застосовувати сучасну методику дослідження з використанням таблиць, графіків, схем, діаграм.

У курсовій роботі студент повинен глибоко і всебічно розкрити зміст обраної теми, показати розуміння процесів у системі міжнародних відносин, закономірностей визначення зовнішньополітичних доктрин окремих держав та практичної реалізації зовнішньої політики. Особливу увагу слід приділити дискусійним питанням теорії і практики міжнародних відносин. Якщо в літературі відсутня єдина точка зору з питань, які досліджуються, слід навести думки кількох авторів, дати їх критичну оцінку та висловити свої міркування з даних питань. Це допоможе більш глибокому засвоєнню матеріалу.

7. Методи навчання.

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов’язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби

навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:
- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:
- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. **Практичні методи навчання:**
- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Глобальна безпека та міжнародні конфлікти» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:
- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв’язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань - 40. Час виконання - 40 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Тестові питання – 40 балів (40 питань по 1 б. за кожну правильну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0)

9. Критерії оцінювання

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота								Індиві-дуальне завдання Курсова робота	Всього	Екза мен	Сума
Т 1	Т 2	Т 5	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11				
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100

Т1, Т2 ... – теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання та виконати і захистити курсову роботу. В умовах дії обставин непоборної сили, як виняток, студент може бути допущеним з меншою кількістю балів

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 5 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	**Критерії поточного оцінювання знань студентів денної форми навчання**
5	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов’язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.

4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки відповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.
2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	**Критерії поточного оцінювання знань студентів заочної форми навчання**
10	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов’язково супроводжується інформативною презентацією.
9	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом усього семінарського заняття; показує глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу; студент активно працює протягом

	семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією.
8	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацію; під час відповідей на додаткові запитання мають місце деякі неточності.
7	Студент демонструє достатньо систематизовані знання навчального матеріалу; аргументовано використовує їх; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань; відповідь супроводжується презентацією, яка містить певні неточності; при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі незначні помилки.
6	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.
5	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
4	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому неточності; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; відповідь не супроводжується презентацією.
3	Студент частково володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому суттєві помилки; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей; відсутні відповіді на додаткові запитання; відповідь не супроводжується презентацією.
2	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.
1	Студент досить слабо володіє навчальним матеріалом та майже не в змозі його викласти, розуміє деякі теоретичні питання та практичні завдання; презентація відсутня.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу

дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Студенти **заочної форми** навчання набирають 60 балів поточного контролю шляхом написання комплексної самостійної роботи за темами 1, 3, 5, 7, 10, 11 (20 балів), усного опитування на лекціях (10 балів), відповідей на семінарському занятті (10 балів) та захисту курсової роботи (20 балів).

Критерії оцінювання курсової роботи:

При оцінці курсової роботи (до 20 балів) враховується ступінь розкриття теми та відображення головного змісту, глибина опрацювання відповідних тематичних джерел інформації, вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення практичних проблем, логічність викладу, здатність робити висновки з проведеного дослідження, відповідність технічного оформлення зазначеним нормам, якість підсумкової співбесіди або доповіді.

Оцінка дається кожному з вказаних елементів виконаної роботи.

Складові оцінювання виконання курсової роботи

1	Оформлення роботи відповідно до вимог	до 2 балів
2	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність та новизна (зміст вступу)	до 3 балів
3	Розділ 1 (глибина та якість дослідження)	до 5 балів
4	Розділ 2 (глибина та якість дослідження)	до 5 балів
5	Висновки до курсової роботи	до 2 балів
6	Захист роботи (наявність презентації, загальний рівень володіння інформацією, відповіді на запитання)	до 3 балів
7	Усього (максимальна кількість)	20 балів

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на семінарських заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов’язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Глобальна безпека та міжнародні конфлікти».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 1 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу та під час проведення семінарських занять.

За виступ на семінарському занятті студент може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого студента) до 6–8 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, підготовка презентації або доповіді за темою, яка була задана викладачем, за умови, що доповідь (презентація) відповідає вимогам щодо його змісту, обсягу та оформлення) балів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих семінарських, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів

роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Можливості неформальної освіти

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

– проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з проблем глобальної безпеки та вирішення міжнародних конфліктів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з обговоренням проблем глобальної безпеки та вирішення міжнародних конфліктів (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем глобальної безпеки та вирішення міжнародних конфліктів (підготовка наукової статті, тез доповідей та ін., що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів.

Бали за додаткові активності узгоджуються з викладачем.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре

50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література
Методичне забезпечення

Глобальна безпека та міжнародні конфлікти : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю С3 «Міжнародні відносини» освітньої програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів» [Електронний ресурс] / уклад. С. І. Лиман. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026. 41 с. (PDF) – URL: https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/36139

Глобальна безпека та міжнародні конфлікти : метод. рек. до виконання курсових робіт для здобувачів вищої освіти другого (магістер.) рівня за спец. С3 «Міжнародні відносини» / уклад. С. І. Лиман. Харків : Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2026. 32 с. (PDF). – URL: https://ekhnuir.karazin.ua/items/1734eef4-fc76-4333-8cd1-387b9004a3ac

Основна література

1) Біла книга 2021: Оборонна політика України. К., 2021. 124 с.
2) Безпека у глобальному світі / Константинов В.Ю., Мінгазутдінов І.О., Капітоненко М.Г., Галака С.П., Кривонос Р.А. // Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред.. Л.В. Губерського, В.А. Манжоли. К.: «Київський університет», 2019. С. 389-468.
3) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
4) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
5) Книш М. Глобальні проблеми людства: Навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. Львів: Простір-М, 2021. 130 с.
6) Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
7) Лиман С. І., Парфіненко А. Основні етапи розвитку концепції дипломатії як інструменту реалізації зовнішньої політики держави // Туризм та публічна дипломатія : монографія / кол. авт. ; за ред. А. Ю. Парфіненка. Суми : Унів. кн., 2026. С. 25–101.
8) Локальні війни та збройні конфлікти другої половини XX століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

9) Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
10) Макміллан М. Війна. Як конфлікти формували нас. Київ: Лабораторія, 2024. 304 с.
11) Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К.: Стилос – ПЦ "Фоліант", 2003. 256 с.
12) Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Ладига, Л.І. Ладига. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012. 359 с.
13) Ситник Г.П. Воєнно-політичні конфлікти та міжнародна безпека: курс лекцій / Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 92 с.
14) Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М. Бебик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. К.: Вадекс, 2019. 442 с.

Допоміжна література

1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
2) Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.
3) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
4) Бехруз Х.Н. Поняття війни у міжнародному праві: проблеми концептуалізації // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 558–561.
5) Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
6) Гончаренко Л.Л., Абламська В.В. До питання сутності та класифікації воєнно-політичних конфліктів. Вісник кримінологічної асоціації України. 2023. № 1(28). С. 147–157.
7) Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76.
8) Задорожня О. В. . Збройний та воєнний конфлікт як феномен сучасного суспільств // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. 2024. Вип. 5. С. 11-16.
9) Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільствва. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
10) Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної

11) Капітоненко М.Г. Системний підхід в дослідженні міжнародного конфлікту // Дослідження світової політики. Вип. 20. К.: ІСЕМВ НАНУ, 2002. С. 186-194.
12) Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі XX-XI століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
13) Крупеня І., Кармазін С. Еволюція форм і методів ведення військових та збройних конфліктів у 20-21 століттях. // Консенсус. 2024. №3. С. 92-102.
14) Лиман І. С. Сучасний стан кібербезпеки в Україні та Казахстані // Особливості суспільно-політичного розвитку та модернізаційні процеси у країнах пострадянського простору. Матеріали всеукраїнської наукової конференції з нагоди дня працівників дипломатичної служби України (Харків, 24 грудня 2021 року) / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Харків. 2022. С. 82-84.
15) Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Нерівні клітини шахівниці: чому успіхи туризму в Хорватії можуть наблизити новий регіональний конфлікт / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко // Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (11 квітня 2019 року, м. Харків) / ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 2019. С. 109-113.
16) Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
17) Лиман С. І. Оборонний пакт AUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
18) Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів. (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.
19) Лиман С. І., Ященко К. О. Стратегічне партнерство Китайської Народної Республіки та Нігерії: безпековий, політичний, економічний виміри // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2025. Вип. 21. С. 74-80.

20) Мітрофанова О. О. Безпекова політика Франції в контексті терористичних атак 13 листопада 2015 р. // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 41-47.
21) Парахонський Б.О. Зовнішня політика України в умовах кризи міжнародного безпекового середовища : аналіт. доп. : [наук. вид.] / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська ; Нац. ін-т стратег. дослідж. К. : НІСД, 2015. 98 с.
22) Пашкевич М.С., Пашков В.О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у XXI ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.
23) Перепелиця Г.М. Конфлікти в посткомуністичній Європі: монографія. К.: НІСД, 2003. 432 с.
24) Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. К.: Видавничий дім «Стилос», 2015. 880 с.
25) Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
26) Сенаторова О.В. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 208 с.
27) Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
28) Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у XXI столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
29) Харченко І. М. Основні засоби інформаційного протиборства та інформаційної війни як явища сучасного міжнародного політичного процесу / І. М. Харченко, С. О. Сапогов, В. М. Шамраєва, Л. В. Новікова // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2017. С. 77-81.
30) Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020.176 с.
31) Чухрай Н. Специфіка міжнародних конфліктів у контексті їх правового регулювання // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2023 № 2 (16). С. 77-91.
32) Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 29. С. 369-377.
33) Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія:

Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
34) Central Asian Security. The New International Context / Ed. by R. Allison and L. Jonson. London: Royal Institute of International Affairs; Washington: Brookings Institution, 2001. 279 p.
35) Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
36) Galtung J. Peace by Peaceful Means. Peace and Conflict: Development and Civilization. L., 1996. 280 p.
37) Guelke A. Politics in Deeply Divided Societies / A. Guelke. Cambridge : Polity Press, 2012. 3184 p.
38) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
39) Kelstrup J.D. The politics of think tanks in Europe. London ; New York : Routledge, 2016. 167 p.
40) Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
41) Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.
42) Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.

11. Посиланная на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с. URL: https://file.lib.in.ua/pdf/ministerstvo-oborony-ukrainy-bila-knyha--2021-oboronna-polityka-ukrainy.pdf
2. Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ: НАДУ, 2016. 764 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_330_42449633.pdf
3. Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.* Одеса, 2013. Вип. 49. С. 344–353. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b2ca619b-e762-4025-9888-f5fc09224ea1/content
4. Основні принципи та керівні положення, що стосуються права на правовий захист і відшкодування збитку для жертв грубих порушень міжнародних норм в галузі прав людини та серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. ООН, від 25.07.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_e53/card2#Card
5. Станчев М., Фельштинський Ю. Третя світова: битва за Україну. Київ: Наш

формат, 2015. 339 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0010838

6. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://docs.dtkt.ua/doc/995_010
7. Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.* Одеса, 2011. Вип. 43. С. 98-108. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/92407c40-e3ab-4767-81cb-9472c3826534/content
8. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. URL: https://books.google.com.ua/books?id=ulRtsANRIK8C
9. The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies: report of the Secretary- General. UN. Secretary-General. URL: https://digitallibrary.un.org/record/527647
10. Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p. URL: https://www.mkgandhi.org/ebks/handbook-of-peace-and-conflict-studies.pdf

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з забороною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Глобальна безпека та міжнародні конфлікти».